

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до організації самостійної роботи,
проведення практичних занять
та виконання контрольних робіт
із навчальної дисципліни

«ПІДПРИЄМНИЦЬКЕ ПРАВОЗНАВСТВО»

*(для студентів денної та заочної форм навчання всіх спеціальностей та
напрямів підготовки)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2018

Методичні рекомендації до організації самостійної роботи, проведення практичних занять та виконання контрольних робіт із навчальної дисципліни «Підприємницьке правознавство» (для студентів денної та заочної форм навчання всіх спеціальностей та напрямів підготовки) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. : І. І. Килимник, А. М. Бровдій. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018 – 23 с.

Укладачі: канд. юрид. наук, доц. І. І. Килимник,
канд. юрид. наук А. М. Бровдій

Рецензент

А. В. Домбровська, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри правового забезпечення господарської діяльності ХНУМГ ім. О. М. Бекетова

*Рекомендовано кафедрою правового забезпечення господарської діяльності,
протокол № 7 від 22 лютого 2018 р.*

ВСТУП

Розвиток України як незалежної, демократичної правової держави зумовив виникнення господарської, зокрема підприємницької діяльності в державі. Сьогодні все частіше виникає необхідність формування у громадян розуміння сутності таких відносин і значущості їх у становленні ринкових економічних відносин, що є основною умовою існування держави, як ланки світового економічного простору. Комплексні знання в галузі господарського права та вміння застосовувати їх на практиці є важливим для ведення підприємницької, а також непідприємницької діяльності різноманітними суб'єктами господарювання.

Курс господарського права спрямований на формування у студентів цілісного уявлення про особливості правильного тлумачення та застосування господарсько-правових норм, визначення належності різних правовідносин до господарсько-правових. Крім цього, увага приділяється питанням договірної забезпечення вказаних відносин, розглядаються загальні положення про зобов'язання і про договір, а також докладніше розглядаються деякі окремі види договорів, передбачені чинним ГК України.

Протягом лекційних занять студенти опановують матеріал, та отримують комплексні знання з дисципліни «Господарське право України», вміння користуватися нормативно-правовими актами, розуміння основних категорій і понять, які застосовуються до вказаних правовідносин.

На семінарських заняттях студенти поглиблюють знання отримані під час лекцій, виступають із доповідями, виконують завдання, надані викладачем для самостійного опрацювання.

Важливою складовою навчального процесу є самостійна робота студентів, в процесі якої здійснюється систематизація та розширення ними знань, здобутих під час лекційних занять. Крім цього, вона розширює кругозір студентів та покращує запам'ятовування ними засвоєного матеріалу.

1 ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗГЛЯДУ І ВИВЧЕННЯ

Змістовний модуль 1.1 Загальні положення господарського права України

Тема 1 Господарське право, як галузь права. Господарські правовідносини, господарське законодавство

1. Господарське право, як галузь права
2. Господарська діяльність та її різновиди
3. Поняття господарських правовідносин, їх зміст та класифікація
4. Проблема розмежування суспільних відносин, які регулюються господарським правом, та суспільними відносинами, які є предметом інших галузей права
5. Система господарського законодавства

Під час вивчення теми, студентам необхідно засвоїти питання господарського права як галузі права. Правова природа відносин, що регулюються господарським правом. Державне регулювання економіки. Функції, форми, засоби. Методи правового регулювання господарських відносин. Співвідношення господарського права з цивільним адміністративним та іншими галузями права. Система господарського законодавства. Господарський кодекс України у системі господарського законодавства. Інші джерела господарського права

Рекомендовані джерела:

1. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 8, 19–20, 21–22. – Ст. 144.
2. Жук Л. А. Правовое и организационно-экономическое регулирование хозяйственной деятельности / Л. А. Жук, И. Л. Жук, Е. Н. Нежевец. – Киев : Кондор, 2002. – 316 с.

Тема 2 Суб'єкти господарської діяльності.

1. Поняття, ознаки та класифікація суб'єктів господарювання.
2. Фізичні особи – суб'єкти господарювання.
3. Загальна характеристика підприємства як суб'єкта господарювання.
4. Правове регулювання реєстрації суб'єктів господарювання. Органи реєстрації.
5. Об'єднання підприємств, їх види, організаційно-правові форми

Під час вивчення теми, студентам необхідно засвоїти поняття, ознаки, види та класифікацію суб'єктів господарювання. Організаційно-правові форми господарської діяльності. Порядок і основні етапи створення суб'єктів. Установчі документи. Фізичні особи – суб'єкти господарювання. Підприємства та їх види. Державні та комунальні підприємства (унітарне, комерційне, казенне). Приватне підприємство. Підприємство на змішаній формі власності. Дочірнє підприємство. Орендне підприємство. Підприємство з іноземним капіталом. Іноземне підприємство. Підприємства колективної власності (підприємства об'єднань громадян, кооперативи).

Господарські об'єднання (асоціації, корпорації, консорціуми, концерни) Холдингові компанії. Фінансово-промислові групи. Торгово-промислові палати. Органи господарського керівництва.

Рекомендовані джерела:

1. Конституція України від 28.06.96 // Відомості Верховної Ради України. – 1996 – № 30. – Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.
3. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 8, 19–20, 21–22. – Ст. 144.
4. Про господарські товариства: Закон України від 19 верес. 1991 // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 49. – Ст. 68.
5. Про приватизацію державного майна : Закон України від 4 берез. 1992 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 24. – Ст. 348.
6. Про оренду державного та комунального майна : Закон України від 10 квіт 1992 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – №30. – Ст. 416.
7. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань : Закон України від 15 трав. 2003 // Офіційний вісник України – 2003. – № 25. – Ст. 1172.
8. Про акціонерні товариства : Закон України від 17 вересн. 2008 № 514-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2008. – № 50-51. – Ст. 38
9. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : Закон України від 6 лют. 2018 р. № 2275-VII // Голос України. – № 50

Тема 3 Майнова основа господарювання

1. Правовий режим майна суб'єктів господарювання
2. Речові права у сфері господарювання: право власності, право господарського відання, право оперативного управління
3. Джерела формування майна суб'єктів господарювання
4. Використання природних ресурсів у сфері господарювання

Під час вивчення теми, студентам необхідно засвоїти питання правового регулювання відносин власності в економіці України. Право

власності. Право господарського відання, право оперативного управління, право оперативного використання. Джерела формування майна суб'єкта господарювання. Склад майна суб'єкта господарювання. Основні та обігові засоби. Особливості використання природних ресурсів у господарській діяльності.

Рекомендовані джерела:

1. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 8, 19–20, 21–22. – Ст. 144.
2. Про приватизацію державного майна : Закон України від 4 берез. 1992 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 24. – Ст. 348.
3. Про господарські товариства: Закон України від 19 верес. 1991 // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 49. – Ст. 68.
4. Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації : Закон України від 7 липн. 1999 № 847–XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 37. – Ст. 332.
5. Про затвердження Порядку відчуження основних засобів, що є державною власністю: Наказ Фонду державного майна України від 30 липня 1999 р. № 1477 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 34. – Ст. 1780.

Тема 4 Господарські зобов'язання

1. Поняття господарського договору зобов'язання та його різновидів. Правові особливості договорів, які опосередковують підприємницький оборот.
2. Умови, що складають зміст господарських договорів. Використання захисних застережень при укладенні підприємницьких договорів.
3. Загальний порядок укладення господарських договорів. Особливості укладання окремих різновидів господарських договорів: договорів за державним замовленням, біржових угод тощо.
4. Агентський договір: поняття, сторони, їх права та обов'язки, порядок укладення та виконання договірних зобов'язань

Під час вивчення теми, студентам необхідно засвоїти поняття та специфіку договірних господарських правовідносин. Сторони господарського договору та їх правосуб'єктність. Джерела правового регулювання господарських договорів. Умови, що складають зміст господарських договорів. Захисні застереження як особливий різновид господарських договорів. Поняття публічного, попереднього договорів та договору приєднання. Загальний порядок укладення господарських договорів. Особливості укладення окремих різновидів господарських договорів: договорів за державним замовленням, біржових угод. Класифікація господарських договорів

Рекомендовані джерела:

1. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.
2. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 8, 19–20, 21–22. – Ст. 144
3. Про угоди про розподіл продукції : Закон України від 14 вересн. 1999. № 1039–XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 44. – Ст.391.
4. Про концесії : Закон України від 16 липн. 1999 // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 41 – Ст. 372.
5. Про поставки продукції для державних потреб: Закон України від 22 груд.1995 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 3. – Ст. 9.
6. Про товарну біржу: Закон України від 10 груд.1991 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 10. – Ст. 139.
7. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23 лют. 2006 // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 31. – Ст. 268.
8. Зобов'язальне право: теорія і практика : навч. посібник / За ред. Дзери О.В. – Київ : Юрінком Інтер, 1998. – 912 с.
9. Луць В. В. Контракти у підприємницькій діяльності : навч. посібник. – Київ : Юрінком Інтер, 2001. – 560 с.
10. Мілаш В. С. Комерційний договір у контексті сучасних ринкових умов : монографія / В. С. Мілаш. – Харків : ФО-П Вапнярчук Н. М., 2007. – 440 с.

Тема 5 Відповідальність за правопорушення у сфері господарювання

1. Поняття та принципи відповідальності в господарському праві
2. Форми і види господарсько-правової відповідальності. Відповідальність суб'єктів господарювання за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства
3. Функції господарсько-правової відповідальності та її підстави
4. Поняття та види санкції по господарському праву

Під час вивчення теми, студентам необхідно засвоїти поняття, підстави та функції відповідальності в господарському праві. Форми і види господарсько-правової відповідальності. Поняття і види санкції по господарському праву. Відшкодування збитків. Штрафні й оперативно-господарські санкції. Адміністративно-господарські санкції. Відповідальність суб'єктів господарювання за порушення антимонопольного-конкурентного законодавства. Реалізація господарсько-правової відповідальності.

Рекомендовані джерела:

1. Про рекламу : Закон України від 03 липн. 1996 р., № 270/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 39. – Ст. 181.

2. Про захист прав споживачів :Закон України від 12 трав. 1991 р., № 1023-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 30. – Ст. 379.
3. Про захист від недобросовісної конкуренції : Закон України від 07 черв. 1996 р., № 236/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 36. – Ст.164.
4. Мартемьянов В. С. Хозяйственное право. Общие положения: Курс лекций / В. С. Мартемьянов. – Москва: Изд-во БЕК, 1994. – 238 с.
5. Пилипенко А.Я., Щербина В.С. Господарське право. Курс лекцій : Навч. посіб. для юрид. фак. вузів – Київ: Вентурі , 1996.
6. Чернодчук В., Чернодчук Т. До питання щодо оперативно-господарських санкцій // Підприємництво, господарство і право. – 2001. – №3

Тема 6 Правові засади захисту економічної конкуренції

1. Визначення економічної конкуренції. Загальна характеристика правопорушень в сфері конкуренції.
2. Недобросовісна конкуренція та форми її здійснення
3. Антиконтурентні дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю
4. Монопольне (домінуюче) положення на ринку та зловживання ним
5. Концентрація суб'єктів господарювання
6. Правовий статус антимонопольного комітету України, його структура та компетенція

Під час вивчення теми, студентам необхідно засвоїти поняття конкуренції. Правопорушення у сфері конкуренції. Недобросовісна конкуренція та форми її здійснення. Антиконтурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання. Антиконтурентні дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю. Економічна та адміністративна монополії. Монопольне (домінуюче) положення на ринку. Зловживання монопольним становищем на ринку. Концентрація суб'єктів господарювання. Правовий статус Антимонопольного комітету України. Відповідальність за порушення антимонопольного законодавства України

Рекомендовані джерела:

1. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 8, 19–20, 21–22. – Ст. 144.
2. Про захист економічної конкуренції : Закон України від 11 січн. 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 12. – Ст. 64.

3. Про захист від недобросовісної конкуренції : Закон України від 07 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 36. – Ст. 164.
4. Про Антимонопольний комітет України : Закон України від 26 листопада 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 50. – Ст. 472.
5. Про природні монополії : Закон України від 20 квітня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 30. – Ст. 238.
6. Щербина В. С. Господарське право : Підручник / В. С. Щербина. – Київ : Юрінком Інтер, 2003. – 480 с.
7. Саніахметова Н. О. Підприємницьке право: Суб'єкти підприємництва. Кредитування. Оренда. Лізинг. Зовнішньоекономічна діяльність. Інвестиції. Антимонопольне законодавство. Захист від недобросовісної конкуренції. Реклама : Навчальний посібник / Н. О. Саніахметова. – Київ : А.С.К., 2001. – 704 с.
8. Семенова Л. Н. Антимонопольне і конкурентне право: Курс лекцій / Л. Н. Семенова. – Київ : Вид.-во Європейського ун-ту фінансів, інформ. систем, менеджменту і бізнесу, 1999. – 136 с.

Тема 7 Спеціальні режими господарювання

1. Поняття спеціального правового режиму, сфери його застосування у господарській діяльності
2. Господарювання в умовах дії спеціального правового режиму
3. Застосування спеціального правового режиму господарювання в окремих галузях економіки
4. Правовий режим господарської діяльності у ВЕЗ
5. Особливості правового регулювання господарської діяльності на ТПР

Під час вивчення теми, студентам необхідно засвоїти особливості правових режимів в окремих секторах економіки, на ринках окремих товарів та послуг. Засоби державного регулювання в галузях господарської діяльності, літакобудування, суднобудування, сільському господарстві, виробництві автомобілів тощо. Спеціальні (вільні) економічні зони. Суб'єкти вільної економічної зони (ВЕЗ). Зміст спеціальних режимів вільної економічної зони (ВЕЗ). Договір на реалізацію інвестиційного проекту. Адміністрація вільної економічної зони (ВЕЗ) та її компетенція. Території з пріоритетним розвитком. Особливості правового режиму господарської діяльності.

Рекомендовані джерела:

1. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 8, 19–20, 21–22. – Ст. 144.
2. Про загальні засади створення та функціонування спеціальних (вільних) економічних зон : Закон України від 13 жовт. 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – №50. – Ст.676.
3. Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на території міста Харкова : Закон України від 11 трав. 2000 р. Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 32. – Ст. 259.
4. Про заходи щодо створення та функціонування спеціальних (вільних) економічних зон і територій із спеціальним режимом інвестиційної діяльності : Постанова Кабінету Міністрів України від 24 верес. 1999 р., № 1756 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 39. – ст. 1940.

Змістовний модуль 1.2 Особливості окремих видів господарських правовідносин

Тема 8 Правове регулювання торгівельної діяльності

1. Торгівельна діяльність як різновид господарської діяльності
2. Класифікація торгівельних правовідносин, види торгівлі та торгівельної діяльності
3. Поняття товару та особливості правового режиму обігу окремих його видів
4. Організаційні форми торгівельної діяльності
5. Ліцензування та патентування торгівельної діяльності
6. Порядок заняття торгівельною діяльністю та правила торгівельного обслуговування населення
7. Порядок обліку торгівельних операцій. Правове регулювання застосування реєстраторів розрахункових операцій та товарно-касових книг

Під час вивчення теми, студентам необхідно засвоїти поняття торгівельної діяльності, як різновиду господарської діяльності. Внутрішня та зовнішня торгівля. Оптова, роздрібна та дрібнороздрібна торгівля. Ринкова та інші види торгівлі. Джерела правового регулювання торгівельної діяльності. Договір купівлі – продажу товарів та його різновиди. Організаційні форми торгівельної діяльності: ринок, магазин, кіоск, лоток, тощо. Порядок заняття торгівельною діяльністю та правила торгівельного обслуговування населення.

Рекомендовані джерела:

1. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 8, 19–20, 21–22. – Ст. 144.
2. Про стандартизацію : Закон України від 17 трав. 2001 р., № 2408-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 31. – Ст. 145.

3. Про підтвердження відповідності : Закон України від 17 трав. 2001 р., № 2406-III. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 32. – Ст. 169.
4. Про товарну біржу : Закон України від 10 груд. 1991 р. № 1956-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 10. – Ст. 139.
5. Про захист прав споживачів : закон України від 12 трав. 1991 р. № 1023-XII-ВР // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 30. – Ст. 379.
6. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 2 берез. 2015 р., № 1775-III // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 23. – Ст.158.
7. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг : Закон України від 1 черв. 2000 р., № 1776-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 38. – Ст. 315.
8. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24 лют. 1994 р., № 4004-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 27. – Ст. 218.
9. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів : Закон України від 23 груд. 1997 року, № 771/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 19. – Ст. 98.
10. Попов А. А. Торговое право : учеб. пособие / А. А. Попов. – Харьков : Изд. Группа «РА-каравелла», 2003. – 148 с.

Тема 9: Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності

1. Зовнішньоекономічні відносини як об'єкт правового регулювання. Джерела правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності
2. Зовнішньоекономічний контракт: поняття, порядок укладання. Вимоги до форми контракту
3. Базисні умови поставок
4. Захисні застереження, арбітражне застереження
5. Система державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності
6. Ліцензування та квотування ЗЕД
7. Платіжні умови та джерела їх регулювання

Під час вивчення теми, студентам необхідно засвоїти питання правової природи зовнішньоекономічних відносин. Особливості джерел правового регулювання. *Lex mercatoria* як чинник нормативного регулювання зовнішньоекономічних відносин. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності. Зовнішньоекономічний контракт. Договір міжнародної купівлі – продажу товарів. Посередницькі договори у зовнішньоекономічній діяльності. Угоди з давальницькою сировиною. Франчайзингові та ліцензійні угоди. Договори

перевезення вантажів та пасажирів. Система державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності та окремі її господарсько-правові засоби.

Рекомендована література:

1. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16 квіт. 1991 р., № 959-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 29. – Ст. 377.
2. Про режим іноземного інвестування : Закон України від 19 берез. 1996 р., № 93/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 19. – Ст. 80.
3. Про торгово-промислові палати в Україні : Закон України від 02 груд. 1997 р., № 671/97- ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 13. – Ст. 52.
4. Про міжнародний комерційний арбітраж : Закон України від 24 лют. 1994 р., № 4002- ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 25. – Ст. 198.
5. Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті : Закон України від 23 верес. 1994 р., № 185/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 40. – Ст. 364.
6. Митний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 44-45, № 46-47, № 48. – Ст. 552.
7. Про систему валютного регулювання і валютного контролю : Декрет Кабінету Міністрів України від 19 лют. 1993 р. № 15-93 // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 17. – Ст. 184.
8. Луць В. В. Контракти у підприємницькій діяльності / В. В. Луць. – Київ : Юрінком Інтер, 1999. – 176 с.
9. Комаров В. В. Международный коммерческий арбитраж / В. В. Комаров – Харьков : Основа, 1995. – 165 с.

Тема 10 Правове регулювання ринку фінансових послуг

1. Поняття ринку фінансових послуг. Система правовідносин, що виникають у зв'язку з наданням фінансових послуг. Суб'єкти ринків фінансових послуг.
2. Форми державного регулювання ринків фінансових послуг. Компетенція спеціально уповноваженого органу виконавчої влади у сфері регулювання ринків фінансових послуг.
3. Правове регулювання запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом. Система та суб'єкти фінансового моніторингу.
4. Правове регулювання страхування. Державне регулювання ринку страхових послуг. Правовідносини, що виникають при наданні страхових послуг. Суб'єкти ринку страхових послуг.

5. Інші ринки фінансових послуг. Державне пенсійне страхування. Ломбардні операції, лізингові операції. Становлення ринків. Суб'єкти. Державне регулювання ринків

Під час вивчення теми студентам необхідно засвоїти поняття ринку фінансових послуг. Форми державного регулювання ринків фінансових послуг. Компетенція Державної Комісії з питань регулювання ринку фінансових послуг. Поняття фінансової установи та її види. Правове регулювання страхування. Суб'єкти ринку страхових послуг. Державне регулювання ринку страхових послуг. Правове регулювання ринку цінних паперів. Діяльність на рингу цінних паперів, суб'єкти. Компетенція державних органів в регулюванні ринку цінних паперів. Інші ринки фінансових послуг. Становлення ринків. Суб'єкти. Державне регулювання ринків.

Рекомендована література:

1. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12 лип. 2001 р., № 2664-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 1. – Ст. 1.

2. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 7 груд. 2000 р. №2121-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 5-6 . – Ст. 30.

3. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні : Закон України від 30 жовт. 1996 р. № 448/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 51. – Ст. 292.

4. Про цінні папери і фондовий ринок : Закон України від 18 черв. 1991 р. № 1201-XII // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 31. – Ст. 268.

5. Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю : Закон України від 19 черв. 2003 р. № 978-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 52. – Ст. 337.

6. Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати : Закон України від 19 черв. 2003 р. № 979-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 1. – Ст. 1.

7. Про обіг векселів в Україні : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2374-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 24. – Ст. 128.

8. Про інститути спільного інвестування : Закон України від 5 липн. 2012 р. № 5080-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – №29. – Ст. 337.

9. Про депозитарну систему України : Закон України від 6 липн. 2012 р. № 5178-VI // Відомості Верховної Ради України. –2013. – № 39. – Ст. 517.

10. Про страхування : Закон України від 7 берез. 1996 р. № 85/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 18. – Ст. 78

11. Про затвердження положення Про порядок реєстрації та ліцензування банків, відкриття відокремлених підрозділів : Постанова Правління Національного Банку України від 8 верес. 2011 р. №306 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 84. – Ст. 3029.

Тема 11: Правове регулювання банківської діяльності

1. Правове регулювання банківської діяльності. Поняття банківської системи України, її структура. Правове становище Національного банку України. Система, форми регулювання банківської діяльності і надзору Національного банку України та його повноваження.

2. Поняття, види банків та їх характеристика як організаційно-правових форм.

3. Система банківських операцій.

4. Кредитні операції банків. Види банківського кредиту (банківської позики).

5. Депозитні операції банків. Інші операції банків

Під час вивчення теми студентам необхідно засвоїти особливості державного регулювання банківської діяльності та поняття банківської системи України. Правове становище Національного банку України. Поняття, види банків та їх характеристики як організаційно-правових форм. Порядок створення банку. Умови його реєстрації. Поняття капіталу банку та його регулювання. Особливості створення комерційного банку, банківських установ з іноземним капіталом. Структурні підрозділи комерційного банку, їх статус. Ліцензування банківських операцій. Система банківських операцій. Розрахунково-касові операції банків. Банківські рахунки, права і обов'язки сторін по договору на розрахунково-касове обслуговування. Правове регулювання касових операцій банків. Правові основи безготівкових операцій в народному господарстві. Кредитних операції банків. Види банківського кредиту (банківської позики). Депозитні операції банків. Інші операції банків.

Рекомендована література:

1. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 7 груд. 2000 р. №2121-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 5-6 . – Ст. 30

2. Про платіжні системи та переказ грошей в Україні : Закон України від 05 квітня 2001 р. № 2346-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 29. – Ст. 137.

3. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань : Закон України від 22 листоп. 1996 № 543/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 5. – Ст.28.

4. Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті : Закон України від 23 верес. 1994 р., № 185/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 40. – Ст. 364.

5. Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати : Закон України від 19 черв. 2003 р. № 979-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 1. – Ст. 1.

6. Про систему валютного регулювання і валютного контролю : Декрет Кабінету Міністрів України від 19 лют. 1993 р. № 15-93 // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 17. – Ст. 184.

7. Про затвердження деяких нормативно-правових актів Національного банку України : Постанова Правління Національного банку України від 8 верес. 2011 р. № 306 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 84. – Ст. 3029.

8. Про затвердження Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах : Постанова Правління Національного банку України від 12 листоп. 2003 р. № 492 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 51. – Ст. 2707.

9. Про затвердження Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами : Постанова Правління Національного банку України від 3 груд. 2003 р. № 516 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 1. – Ст. 8.

10. Положення про порядок здійснення банками операцій з векселями в національній валюті на території України. Затв. Постановою Правління НБУ від 16 грудня 2002 р. № 508. // ОВУ .- 2003.- № 10.- Ст. 444.

11. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Постанова Правління Національного банку України від 28 серп. 2001 р. № 368 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 40. – Ст. 1813.

Тема 12: Правові засади інноваційної діяльності в Україні.

1. Поняття, ознаки, види інноваційної діяльності. Її місце та значення в рамках економічної політики держави.

2. Мета, принципи, пріоритетні напрямки та правові форми реалізації державою інноваційної політики. Господарсько-правові джерела інноваційного законодавства.

3. Поняття “інновації”, її ознаки та співвідношення з поняттями “об’єкти інтелектуальної (промислової) власності”, “інноваційний продукт”, “інноваційна продукція”.

4. Система засобів державного регулювання інноваційної діяльності та система їх нормативно-правового закріплення.

Під час вивчення теми студентам необхідно засвоїти поняття, ознаки, види інноваційної діяльності, її місце та значення в рамках економічної політики держави. Мета, принципи, пріоритетні напрямки та правові форми

реалізації державою інноваційної політики. Господарсько-правові джерела інноваційного законодавства. Особливості реалізації інноваційного проекту. Правові форми створення, упровадження та комерціалізації інновацій: договори на створення та реалізацію науково-технічної продукції, договори передачі об'єктів інтелектуальної (промислової) власності, ліцензійні договори, передача як вкладів створюваним суб'єктам господарювання – юридичним особам. Поняття «інновації», її ознаки та співвідношення з поняттями «об'єкти інтелектуальної (промислової) власності», «інноваційний продукт», «інноваційна продукція». Система засобів державного регулювання інноваційної діяльності та система їх нормативно-правового закріплення.

Рекомендовані джерела:

1. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 8, 19–20, 21–22. – Ст. 144.
2. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356..
3. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18 верес. 1991 р. № 1560-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 47. – Ст. 646.
4. Про інноваційну діяльність : Закон України від 4 липн. 2002 р. № 40-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36. – Ст. 266.
5. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : Закон України від 8 верес. 2011 р. № 3715-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 19-20. – Ст. 166.
6. Про науково-технічну інформацію: Закон України від 25 черв. 1993 р. №3322-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 33. – Ст. 345
7. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків : Закон України від 16 лип. 1999 р. № 991-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 40. – Ст. 363.
8. Про пріоритетні напрямки розвитку науки і техніки : Закон України від 11 лип. 2001 р. № 2623-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 26-23. – Ст. 253.
9. Атаманова Ю. Е. Участие в хозяйственных обществах правами промышленной собственности: правовые проблемы передачи инновационного продукта / Ю. Е. Атаманова. – Харьков, 2004. – 208 с.
10. Атаманова Ю. Є. Інноваційне право України: проблеми теорії та систематизації. – Харків : СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2005. – 120с.

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНИХ
РОБІТ З ДИСЦИПЛІНИ «ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО
(ПІДПРИЄМНИЦЬКЕ ПРАВОЗНАВСТВО)» ДЛЯ СТУДЕНТІВ
ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ**

Мета контрольної роботи полягає в тому, щоб допомогти слухачам у вивченні курсу «Господарське право (Підприємницьке правознавство)», а також в перевірці засвоєння ними певного матеріалу, вміння самостійно аналізувати конкретну ситуацію і правильно застосовувати діюче законодавство. Контрольна робота повинна бути виконана за одним із варіантів.

Остання цифра залікової книжки студента відповідає номеру варіанта, тобто:

- 1 – перший варіант; 2 – другий варіант;
- 3 – третій варіант; .....0 – десятий варіант.

Заміна варіантів не допускається

Студенти, насамперед, повинні ознайомитись із запропонованим матеріалом, враховуючи вказівки для самостійного вивчення курсу «Господарське право (Підприємницьке правознавство)».

Починаючи працювати над завданнями, треба передусім уважно вивчити теоретичний матеріал в навчальній літературі, ознайомитися з відповідними нормативно-правовими актами.

Завдання повинні являти собою розгорнуту і обґрунтовану відповідь на поставлені запитання, посилання на застосовані нормативно-правові акти, їх назву, ким і коли прийняті, де надруковані.

Наприкінці контрольної необхідно розмістити список використаної літератури.

Загальний обсяг роботи повинен становити 20-24 аркушів

Варіанти
контрольних робіт з курсу «Господарське право (Підприємницьке
правознавство)»

Варіант 1

1. Загальна характеристика підприємства як суб'єкта господарювання.
2. Ліцензування та патентування торгівельної діяльності
3. Спеціальні суб'єкти інноваційного ринку: технопарки та технополіси, інноваційні бізнес-інкубатори, науково-дослідні установи, венчурні фірми.

Варіант 2

1. Визначення економічної конкуренції. Загальна характеристика правопорушень в сфері конкуренції.
2. Базисні умови поставок
3. Правове регулювання банківської діяльності. Поняття банківської системи України, її структура. Правове становище Національного банку України. Система, форми регулювання банківської діяльності і надзору Національного банку України та його повноваження.

Варіант 3

1. Речові права у сфері господарювання: право власності, право господарського відання, право оперативного управління
2. Захисні застереження, арбітражне застереження
3. Поняття, ознаки, види інноваційної діяльності. Її місце та значення в рамках економічної політики держави

Варіант 4

1. Поняття спеціального правового режиму, сфери його застосування у господарській діяльності
2. Правове регулювання страхування. Державне регулювання ринку страхових послуг. Правовідносини, що виникають при наданні страхових послуг. Суб'єкти ринку страхових послуг.
3. Правовий статус антимонопольного комітету України, його структура та компетенція

Варіант 5

1. Класифікація торгівельних правовідносин, види торгівлі та торгівельної діяльності
2. Поняття, ознаки та класифікація суб'єктів господарювання.
3. Ліцензування та квотування ЗЕД

Варіант 6

1. Агентський договір: поняття, сторони, їх права та обов'язки, порядок укладення та виконання договірних зобов'язань
2. Об'єднання підприємств, їх види, організаційно-правові форми
3. Порядок обліку торгівельних операцій. Правове регулювання застосування реєстраторів розрахункових операцій та товарно-касових книг

Варіант 7

1. Система державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності
2. Система засобів державного регулювання інноваційної діяльності та система їх нормативно-правового закріплення.
3. Форми і види господарсько-правової відповідальності

Варіант 8

1. Поняття, ознаки та класифікація суб'єктів господарювання.
2. Недобросовісна конкуренція та форми її здійснення
3. Система банківських операцій.

Варіант 9

1. Поняття ринку фінансових послуг. Система правовідносин, що виникають у зв'язку з наданням фінансових послуг. Суб'єкти ринків фінансових послуг.
2. Поняття господарського договору зобов'язання та його різновидів. Правові особливості договорів, які опосередковують підприємницький оборот.
3. Монопольне (домінуюче) положення на ринку та зловживання ним

Варіант 10

1. Проблема розмежування суспільних відносин, які регулюються господарським правом, та суспільними відносинами, які є предметом інших галузей права
2. Зовнішньоекономічні відносини як об'єкт правового регулювання. Джерела правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.
3. Поняття, ознаки, види інноваційної діяльності. Її місце та значення в рамках економічної політики держави.

3 КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ:

1. Розкрийте зміст господарського права, як галузі права
2. Надайте поняття господарських правовідносин, їх зміст та класифікація Господарська діяльність та її різновиди
3. Розкрийте проблему розмежування суспільних відносин, які регулюються господарським правом, та суспільними відносинами, які є предметом інших галузей права
4. Назвіть систему господарського законодавства
5. Визначте поняття, ознаки та надайте класифікацію суб'єктів господарювання.
6. Надайте характеристику фізичним особам – суб'єктам господарювання.
7. Зробіть загальну характеристику підприємства як суб'єкта господарювання.
8. Розкрийте особливості правового регулювання реєстрації суб'єктів господарювання. Органи реєстрації.
9. Назвіть об'єднання підприємств, їх види, організаційно-правові форми
10. Вкажіть особливості правового режиму майна суб'єктів господарювання
11. Охарактеризуйте речові права у сфері господарювання: право власності, право господарського відання, право оперативного управління
12. Які є джерела формування майна суб'єктів господарювання
13. Які особливості використання природних ресурсів у сфері господарювання
14. Розкрийте поняття господарського договору зобов'язання та його різновидів. Правові особливості договорів, які опосередковують підприємницький оборот.
15. Вкажіть умови, що складають зміст господарських договорів. Використання захисних застережень при укладенні підприємницьких договорів.
16. Розкрийте загальний порядок укладення господарських договорів. Особливості укладання окремих різновидів господарських договорів: договорів за державним замовленням, біржових угод тощо.
17. Назвіть основні характеристики агентського договору: поняття, сторони, їх права та обов'язки, порядок укладення та виконання договірних зобов'язань
18. Надайте поняття та принципи відповідальності в господарському праві
19. Вкажіть форми і види господарсько-правової відповідальності
20. Надайте характеристику відповідальності суб'єктів господарювання за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства
21. Назвіть функції господарсько-правової відповідальності та її підстави

22. Розкрийте поняття та види санкцій по господарському праву
23. Надайте визначення економічної конкуренції. Загальна характеристика правопорушень в сфері конкуренції.
24. Розкрийте поняття недобросовісної конкуренції та форми її здійснення
25. Назвіть антиконкурентні дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю
26. Що таке монопольне (домінуюче) положення на ринку та які випадки зловживання ним
27. Надайте поняття концентрації суб'єктів господарювання
28. Розкрийте правовий статус антимонопольного комітету України, його структура та компетенція
29. Визначте особливості спеціального правового режиму, сфери його застосування у господарській діяльності
30. Які спеціальні умови господарювання в умовах дії спеціального правового режиму
31. Розкрийте порядок застосування спеціального правового режиму господарювання в окремих галузях економіки
32. Вкажіть особливості правового регулювання господарської діяльності на ТПП
33. Охарактеризуйте торгівельну діяльність як різновид господарської діяльності. Організаційні форми торгівельної діяльності
34. Надайте класифікацію торгівельних правовідносин, види торгівлі та торгівельної діяльності
35. Надайте визначення поняття товару та особливості правового режиму обігу окремих його видів
36. Розкрийте зміст і призначення ліцензування та патентування торгівельної діяльності
37. Який порядок заняття торгівельною діяльністю та правила торгівельного обслуговування населення
38. Назвіть порядок обліку торгівельних операцій. Правове регулювання застосування реєстраторів розрахункових операцій та товарно-касових книг
39. Охарактеризуйте зовнішньоекономічні відносини як об'єкт правового регулювання. Джерела правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності
40. Охарактеризуйте зовнішньоекономічний контракт: поняття, порядок укладання. Вимоги до форми контракту
41. Розкрийте поняття і особливості застосування базисних умови поставок
42. Назвіть поняття і види захисних застережень, арбітражних застережень
43. Вкажіть яка система державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності

44. Які особливості ліцензування та квотування ЗЕД
45. Розкрийте платіжні умови та джерела їх регулювання
46. Охарактеризуйте поняття ринку фінансових послуг. Система правовідносин, що виникають у зв'язку з наданням фінансових послуг. Суб'єкти ринків фінансових послуг.
47. Назвіть форми державного регулювання ринків фінансових послуг. Компетенція спеціально уповноваженого органу виконавчої влади у сфері регулювання ринків фінансових послуг.
48. Назвіть особливості правового регулювання запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом. Система та суб'єкти фінансового моніторингу.
49. Охарактеризуйте правове регулювання страхування. Державне регулювання ринку страхових послуг. Правовідносини, що виникають при наданні страхових послуг. Суб'єкти ринку страхових послуг.
50. Охарактеризуйте такі ринки фінансових послуг, як: державне пенсійне страхування; ломбардні операції, лізингові операції.
51. Вкажіть правове регулювання банківської діяльності. Поняття банківської системи України, її структура. Правове становище Національного банку України. Система, форми регулювання банківської діяльності і нагляду Національного банку України та його повноваження.
52. Розкрийте поняття, види банків та їх характеристика як організаційно-правових форм.
53. Назвіть яка система банківських операцій.
54. Охарактеризуйте кредитні операції банків. Види банківського кредиту (банківської позики).
55. Охарактеризуйте депозитні операції банків. Інші операції банків
56. Розкрийте поняття, ознаки, види інноваційної діяльності. Її місце та значення в рамках економічної політики держави.
57. Визначте мету, принципи, пріоритетні напрямки та правові форми реалізації державою інноваційної політики. Господарсько-правові джерела інноваційного законодавства.
58. Розкрийте поняття «інновації», її ознаки та співвідношення з поняттями «об'єкти інтелектуальної (промислової) власності», «інноваційний продукт», «інноваційна продукція».
59. Вкажіть яка система засобів державного регулювання інноваційної діяльності та система їх нормативно-правового закріплення.
60. Розгляньте спеціальні суб'єкти інноваційного ринку: технопарки та технополіси, інноваційні бізнес-інкубатори, науково-дослідні установи, венчурні фірми.

Виробничо-практичне видання

Методичні рекомендації
до організації самостійної роботи, проведення практичних занять та
виконання контрольних робіт
з навчальної дисципліни

ПІДПРИЄМНИЦЬКЕ ПРАВОЗНАВСТВО

*(для студентів денної та заочної форм навчання
усіх напрямів підготовки та спеціальностей)*

Укладачі: **КИЛИМНИК** Інна Ігорівна,
БРОВДІЙ Алла Михайлівна

Відповідальний за випуск *І. І. Килимник*
За авторською редакцією
Комп'ютерне верстання *А. М. Бровдій*

План 2017, поз. 322М

Підп. до друку 21.02.2018. Формат 60х84 /16
Друк на ризографі. Ум. друк. арк. 1,25
Тираж 50 пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.
Електронна адреса: rectorat@kname.adu.ua.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017.